

Nakskovs kapitulation 1658.

Källkritisk granskning.

Den 6 februari 1658 tågade Karl X Gustav över Stora Bälts is från Langeland till Lolland. Följande dag kapitulerade staden och fästet Nakskov utan strid för svenskarna.

Nakskovs kapitulation betraktas som en skamfläck i Danmarks historia. Från tid till annan har emellertid uppfattningarna varierat om vilka som bär ansvaret för »den hæderløse Overgivelse».¹ De nutida historiker, som behandlat Nakskovs kapitulation, är dock eniga om att fria garnisonen och dess kommandant. I den 1934 utkomna första delen av Nakskov Købstads Historie lägger Carl Christian Haugner allt ansvar på stadens borgerskap: »De historiske Kendsgerninger levner desværre ingen Tvivl om, at Overgivelsen uden Spor af Modstand ene skyldtes Borgernes paniske Skræk og altoverskyggende Egoisme».² I ett arbete, som utkom ett par år senare, ansluter sig Johan Nordentoft i stort sett

¹ E. Pontoppidan hävdade 1730 i sitt arbete *Theatrum Daniæ* (s. 189), att borgarna i Nakskov natten före kapitulationen begivit sig ut ur staden med lyktor för att uppsöka det svenska lägret och uppgä stad. Mot Pontoppidan vände sig 1775 nakskovprästen Poul Rogert. Skulden vilade enligt hans mening helt på besättningen och officerarna (Tvende Stykker til den danske Krigshistorie, s. 38 f.). En liknande uppfattning framlade J. J. F. Friis 1870. Visserligen kunde den ena parten knappast förebrå den andra något, menade han, »men Historien maa dog udtale sin største Fordømmelse over Militairet og da fornemmelig over Commandanten» (Nakskovs tvende Overgivelser, *Historisk Archiv* 1870 2, s. 140). En närmast neutral uppfattning i frågan intog i början av 1900-talet A. Liljefalk. Han ställde sig förstående både till borgerskapet och kommandanten: »naar henses til, at Carl Gustaf overhovedet ingen Modstand fandt paa sin Sejrs gang fra Lille Bælts Kyst til foran Kjøbenhavn, er der næppe stort at bebrejde de Nakskov Borgere og Fæstningens Kommandant». *Bidrag til Laalands Historie under Svenskekrigen 1657—1660*, *Fra Arkiv og Museum* 4, s. 12.

² C. C. Haugner, *Nakskov Købstads Historie* 1, s. 254.

till samma uppfattning.¹ »Det vilde være urimeligt at skyde Skylden paa Officererne», skriver han. Borgerskapet, men också större delen av de adelsmän, som sökt skydd bakom stadens vallar, bär ansvaret. Slutomdömet lyder: »Motivet til den skamløse Handling maa antagelig søges i en alt beherskende Materialisme, i Frygt for at lide Frederiksoddes Skæbne, i svigtende Offervilje og Fædrelandssind og Mangel paa Forstaaelse af, at et haardnakket Forsvar netop nu under de for Riget yderst trange Kaar vilde have staaet som et lysende Eksempel for Folket i en mørk og ond Tid. Og det gælder ikke alene Borgerskapet, men lige saa meget største Delen af den Adel, som for at hytte eget Gods og Skind søgte Ly bag Fæstningens Volde og glemte, hvorfor den bar gyldne Kæder».²

Haugners och Nordentofts uttalanden representerar den nuvarande uppfattningen. Frågan är, om denna uppfattning är hållbar.

De enda källor, som mera utförligt behandlar händelserna i samband med Nakskovs kapitulation är två relationer, som författats av överste Franciscus Edmondts, fästningens kommandant, och överste Hinrich Volrat Both, som stod i spetsen för 250 löländska soldater och deltog i organisationen av försvaret i Nakskov. Haugner och Nordentoft bygger nästan helt sina framställningar på Edmondts relation, som är vida mer detaljerad än Boths.³ Även denna senare har emellertid anförts.

Varken Haugner eller Nordentoft har företagit någon kritisk granskning av de båda relationerna. I vad mån är dessa relationer användbara som källor till händelserna i Nakskov?

Both lämnade staden, innan den besattes, och begav sig till Köpenhamn. Vid ankomsten dit sattes han i arrest. Han avfattade där sin relation, som är daterad redan den 10 februari 1658. Relationen överlämnades till Fredrik III. En avskrift fogades till en skrivelse av den 20 februari ställd till det danska riksrådet.⁴

Efter kapitulationen skulle Edmondts ha förts till Karl X Gustavs läger, men enligt egen uppgift insjuknade han på vägen och blev liggande ett par veckor. Då han tillfrisknat begav också

¹ Någon hänvisning till Haugner förekommer icke hos Nordentoft.

² J. Nordentoft, Nakskov og Svenskerne 1658 og 1659, Militært Tidsskrift 1937, s. 128.

³ Haugner, Nakskov Købstads Historie 1, s. 255 ff.; Nordentoft, Militært Tidsskrift 1936, s. 441 ff., 1937, s. 116 ff.

⁴ Relationen är tryckt efter denna avskrift. I samband därmed blev även skrivelsen till danska riksrådet publicerad. Oberst H. V. Boths Beretning om Nakskovs Overgivelse 1658, Danske Samlinger I, s. 33 ff.

han sig till Köpenhamn. Freden i Roskilde var då redan sluten. Relationen, som Edmondts avfattat, tillkom ungefär en månad efter Boths. Den är daterad »Kopenhagen, den 12 Martij 1658».¹

Boths och Edmondts relationer har betraktats som oberoende av varandra.² Detta förvånar; mellan relationerna existerar nämligen en släktskap, som är alldeles iögonenfallande. Parallelliteten omfattar en hel serie notiser, verbala likheter förekommer, och notisstoffet är stundtals grupperat i samma ordning hos båda författarna. Släktskapen illustreras i följande parallelltryck, som återger en del av de mest markanta likheterna.

Both.

Die Bauern . . . schreyendt gebeten, man möchte ihnen doch nur mit ein wenig *Brod vndt Bieres* behülfflichen sein.³

Sonabendt des Morgens früh 30 *Reuter vom Feinde* sich sehen lassen.³

Worauf *der Feindt* desselbigen *Tages* vns vmb 2 *Vhren* sich mit *mehrnern vndt grösern Tropfen* auf dem *Eise* sehen lassen, weswegen *unsere* an dem *Wasser stehende Reuter* sich in die *Stadt reteriren* müssen welche vns berichtet, *das der Feindt* mit zimlicher Macht *etzliche tausend* in der Anzahl *ankehme*.⁴

Des Feindes *Trompeter* an der *Pforten* erchenen, nach dem *Commendanten* . . . *gefraget*, vndt da er ihme ersehen, im *Nahmen* des *Königes* von *Schweden* *gefraget*, ob er selbige *Festung* dem *Könige* von *Schweden*, welche ihme seine *Gnade vndt Gunst anbieten* liesen, *übergeben* wolle, auch

Edmondts.

Haben *die Baur*n mit grossem *Geschrey* vmb *Bier vnd Brot* geruffen.⁵

Sonnabend den 6ten dito *Morgens* wurde auisirt, *dasz sich* ein kleine *Parthey Reitter* vom *Feindt* hätt *sehen lassen*.⁵

Selbigen Tag zwischen 2 vnd 3 *Vhrn* hat *sich der Feindt* mit *vielen vnd stärckhern Trouppen* auf dem *Eysz* verspüren lassen, worauf *unsere* am *Strandt stehende Reitterwacht* sich in die *Stadt reterirt*, mitbringent, *das der Feindt* *etliche dausent* starckh *ankäme*.⁶

Da vernähme ich einen *Trompetter* . . . ankommen. . . . Er andtwortet, wo ist der *Commendant*, ich ruffte, ich bins. Darauf sagt er, Ihr *Maytt*. liessen mir ihre *Gunst vnd Gnadt* *anbiethen*, ob ich mich *einsetzen* vnd die *Vestung* gutwillig *ybergeben* wolle . . . Ich fragte ihm, was für *Maytt.*, er andtwortet, *der König* von *Schweden*. Ich

¹ Relation des Ritters und Obristen Franciscus Edmondts gewesten Commandant zu Nachsaw wegen ybergab selbigen orths, Danske Magazin V: 3, s. 87.

² Se nedan s. 280 f.

³ Boths relation, Danske Samlinger I, s. 35.

⁴ Ibidem, s. 36.

⁵ Edmondts relation, Danske Magazin V: 3, s. 77.

⁶ Ibidem, s. 77 f.

desselbigen Nahmen zu wissen begehrete worauf der Commendant geantwortet, er were in *Ihre Mayt. von Dennemarcken Dienste, wüste also dem Könige von Schweden nichts anders als Kraut vndt Loth vndt die Spitze vom Degen zubieten* vndt dabey seinem Nahmen gesaget, worauf

der Trompeter sich retteriret vndt wier darauf die dänische Losung aus dreyen Stücken zum Zeichen der Annäherung des Feindes nach Kriegesgebrauch gegeben.¹

Habe ich jhnen . . . gesaget, das dem Comendanten die Festung von *Jhro Mayt. anvertrauet* vndt er bey seinem Kopfe vndt Ehren dem Feinde keine andere Antwort geben können . . . worauf sie ein wenig, doch murmelndt von einander gegangen.²

In Betrachtung, das sie ihr Weib vndt Kinder, Haab vndt Güter dem Feinde zu einem Raube auf dem Lande hinterlisen vndt dennoch *de Bürger* bey ihnen nicht stehen wolten.³

sagte ihm, diser Orth *wehre* mir von *Ihr Königl. Maytt. zu Dennemarckh* etc., meinem gnädigsten Herren, anuerthrauet, *wuste also dem König von Schweden nichts als Kraudt vnd Loth vnd die Spitze vom Degen* zubietthen, vnd er (Trompetter) solle sich fort packen. *Er beehrte* meinen Nahmen welchen ihm genent. Der Trompetter reterirte sich, vnd ich liesse darauf nach Kriegsgebrauch die dänische Losung aus dreyen Stuckhen geben.³

Worauf der Obrist Bothe ihnen geantwort, *sagent, dem Comendanten seye die Vestung von Ihr Mayt. anvertrauet, derowegen er . . . dem Feindt kein andere Andtwort hab geben können, seind also für diszmahl, doch murmurirent, weckgegangen.*⁴

Durch dises Geschrey haben die Bauern ihren Muth abermahl sinkhen lassen vnd sagten, warumb solten wir *dem Feindt* all vnser Haab vnd Gut mit Weib vnd Kind zum Raub lassen vnd die Burger defendiren, *da sie doch nit bey vns bleiben.*⁴

Släktskapen mellan de båda relationerna är så stark, att det knappast kan råda någon tvekan om att det är fråga om ett direkt beroende. Det är redan nämmt, att Edmondts relation är tillkommen senare än Boths. Liksom dennes är den skriven i Köpenhamn. Uppenbarligen har Edmondts där på ett eller annat sätt fått tillgång till Boths relation och utnyttjat denna vid sammanställningen av sin egen.⁵

¹ Boths relation, Danske Samlinger I, s. 36.

² Ibidem, s. 37.

³ Edmondts relation, Danske Magazin V: 3, s. 78.

⁴ Ibidem, s. 79.

⁵ Utom avskriften till danska riksrådet har en annan funnits, som läm-

Men får då den konstaterade släktskapen mellan de båda skrifterna några konsekvenser? Boths uppgifter kvarstår ju, lika så de uppgifter Edmondts meddelar utöver Both. Detta är riktigt. Men en viktig omständighet tillkommer. Såväl Boths som Edmondts relation är starkt tentitiös. Både Haugner och Norden-toft har helt förbisett detta.¹

Med tendensen förhåller sig på följande sätt. Då Both beger sig till Köpenhamn fördas han inte ensam. I hans sällskap befinner sig några av hans officerare, »etzlicher meiner Officerer».² Också dessa arresteras vid framkomsten till Köpenhamn. Det är nämligen icke tvivel underkastat, att det är dessa officerare, som avses, då Both i sin inlaga till danska riksrådet skriver: »beraa-ber mig end ydermere paa samme Relation at wille dend med sandferdige och trowerdige Widnesbyrd faae bekreffted, der aff trende her er tilstede, nemlig Capitein Lange, Fendrich Sigwert Grubbe, Fendrich Niels Kohdall, huilcke med dieres Eed kand bekreffte, huad passiret ehr».³

Fängslingen av Both och hans följeslagare skall sättas i sam-band med Nakskovs kapitulation. Staden hade kapitulerat utan strid. Boths och hans officerares ankomst till Köpenhamn väcker förklarliga misstankar. De arresteras. Kungen kräver förklaring: »Effer Aller naad. Kongel. Befalning haffuer ieg vdi neruerinde min Arrest laded Hans Kongl. offuerleffuere sandferdiga Relation, saa meget mig om Nachschous Byes Jndtagelse er witerligt», skriver Both i sin inlaga till danska riksrådet.⁴ Sedan Both åberopat vittnesmål från en rad personer utöver de tre officerarna skriver han:

nats till general Axel Urup (Both t. danska riksrådet 20 febr. 1658, Danske Samlinger I, s. 33). Möjligen är det denna avskrift Edmondts utnyttjat. Jfr nedan s. 280.

¹ Jfr nedan s. 280 f. — Den ende forskare, som uppmärksammat en tendens, är J. J. F. Friis (jfr ovan s. 273 not 1), som beträffande Both påpekar, att »Forfatteren naturligviis saa meget som muligt har søgt at rense sig». Detta har dock inte hindrat Friis att om Boths relation uttala, att den ger »værdiful Oplysning om denne Overgivelse, hvis Skammelighed derved fremtræder i et endnu sørgeligere Lys». Nakskovs tvende Overgivelser, Historisk Archiv 1870 2, s. 138.

² Boths relation, Danske Samlinger I, s. 38.

³ Both t. danska riksrådet 20 febr. 1658, Danske Samlinger I, s. 33 f. — Nordentoft anser utan att ange skäl därför, att Boths officerare antagligen varit »Ingeniør Lentel og hans Konduktør». Militært Tidsskrift 1937, s. 128.

⁴ Both t. danska riksrådet 20 febr. 1658, Danske Samlinger I, s. 33.

»Och der ieg saae inted widere Modstand at kunde giøres, efftersom bode Borger och Bønder ware forløbne . . . och Hans May. med mit Fengsell gandsche lidet war tient, fra huilked mig igien at rantzionire jeg ringe Midell haffde, daa begaff ieg mig derfra i Meening Hans May. och Riged min vnderdanigste Thienneste hos trofastere Vnderdanere widere och bedre at beuisse. Ombedende derfor, dj gode Herrer wille ansee min Vschyldighed och Vmuelighed sammestedt noged Hans May. eller Riged widere till Tien-neste at kunde forrette och formidle ded saa at jeg aff min Arrest motte erlediges». ¹

Med sin relation och sin skrivelse till danska riksrådet vill Both klargöra, att han haft grundad anledning att lämna sin post, och att han icke kunde ställas till ansvar för vad som skett. Han vill därmed uppnå att bli försatt på fri fot. Hos riksrådet an-söker han, att detta måtte förmedla hans frigivning.

I snart sagt varje rad lyser den starka tendensen igenom. Both har hela tiden handlat med berömvärt nit. Han gör allt för att i hast organisera försvaret. Men alla är inte besjälade av den anda, som genomsyrar Both. Då bönderna, som Both posterat på stadens vallar och uppmanat till ståndaktighet, högljutt ber, att man måtte förse dem med en smula bröd och bier, lovar Both att göra sitt yttersta. ² Då stadens borgare, som intar en landsförrådsk hållning och vill uppge staden utan strid, lämnar val-larna och upproriskt skockar sig samman på torget, skyndar Both med kommandanten till kommissarien, borgmästaren och rådet »denensselben die euserste Noth vndt Gefahr vndt vnwiederbringlicher Schade . . . vorgehalten, jhnen gebeten, doch ihre Au-thorität solchen Vfruhr bey den Bürgern zuverhindern, aber lei-der wenig Trostes empfunden». ³ Vid ett senare tillfälle skyndar Both åter till kommissarien, borgmästaren och rådet. Han finner tillsammans med dessa de flesta av adeln och en stor del av sta-dens främsta borgare. Both ordar nu om förfädernas tapperhet och trohet gentemot sina konungar och ber, att man för Guds skull åtminstone skall tillbakaslå en fientlig stormning med hän-syn till att man aldrig hört talas om, att en sådan ort givit sig utan strid till fienden. Det vore omöjligt att rentvå sig från den skam-fläck, som ett sådant förräderi skulle innebära. De som gjorde sig skyldiga därtill skulle icke heller undgå konungens rättmätiga

Jfr Haugner, Nakskov Købstads Historie 1, s. 259; Nordentoft, Militært Tidskrift 1937, s. 128 f.

¹ Boths relation, Danske Samlinger I, s. 34.

² Ibidem, s. 36 f.

³ Ibidem, s. 37.

hämnd. Both får några på sin sida, men defaitisterna överröstar dem och inleder kapitulationen.¹

Går man till Edmondts relation finner man där samma tendens och lika starkt framträdande som hos Both. Liksom denne söker Edmondts framhäva sina egna insatser och förtjänster. Där Edmondts så funnit lämpligt har han låtit sin egen person inträda i Boths ställe.

Both.

Ich darauf nach den Posten woselbsten ich die Bauern postiret, dieselbigen zur Standthafftigkeit angemahnet, welche sich auch alle zimblischen wohlerkleret, nur geschrien vndt geruffen, man möchte ihnen doch vmb Gottes willen ein wenig Brodt vndt Bieres, auch das die Bürger bey ihnen kommen möchten, sie wolten alsdan ihr leib vndt leben gerne wagen.² Ich ... vmb Gottes willen gebeten, dem Feinde . . . einen Sturm abzuschlagen, in Betrachtung das niemals erhøret einen solchen Orth dem Feinde ohne Gegenwehr überzugeben vndt ihnen daraus zu ewigen Zeiten sambt ihren Nachkommen ein vnabwäschliches Schandfleck würde angehenget werden, auch würden sie der gerechten königl. Rache zu ihrer Zeit, dafern sie diese Vntreu begingen, nicht entgehen.¹

Edmondts.

Hernach hab ich die Soldaten zur Standthafftigkeit ermahnet, welche sich zimblisch wol erklärt ...

darauf ich zu den ybrigen (o: bönderna) geritten vndt sie zur Standthafftigkeit angemahnet, welche mir geantwortet, sie wolten gern ihr leben daran wagen, wan die Burger bey ihnen bleiben vndt ihnen brot geschafft werden.³

Welchem mich starkh opponirt . . . benebens ihnen möchtig zu Gemüth führte, sie mechten sich anderst besinnen vndt ihnen

vndt ihren Nachkommenden ein solchen Schandt flek nit anhängen, dabey gedenken, das sie der gerechten königlichen Straff nit entgehen, wan sie ein Accord machen vndt solche Vntrew begehen wurden.⁴

En fråga av intresse är, vad Edmondts ytterst syftar till med sammanställandet av sin relation. Kännedom härom vinner man främst genom ett studium av slutraderna i relationen. Edmondts

¹ Boths relation, Danske Samlinger I, s. 37 f.

² Ibidem, s. 36.

³ Edmondts relation, Danske Magazin V: 3, s. 78 f.

⁴ Ibidem, s. 81. — Hos Haugner är det Edmondts, hos Nordentoft däremot Both, som står för talet om den skamfläck, som en kapitulation skulle innebära. Nakskov Købstads Historie 1, s. 258; Militært Tidsskrift 1937, s. 121.

skriver där: »ich . . . bin . . . anhero kommen, mit Intention, nit allein dise Relation zu übergeben vndt Jhr Königl. Mayt. grösste Clementz vnd Justiz vnderthenigst anzuruffen, das Sie meine Reputation vnd ehrlichen Nahmen durch anderer Verbrechen nit wollen verdunklen lassen, sondern auch, das ich gebührliche Satisfaction von denen haben möge, die solchen Gewalt wider mich geübt haben, damit ich mich nit in diser noch jener Welt zu beschwehren Vrsach habe vor dem König aller Königen».¹

Som kommandant i Nakskov hade Edmondts ansvaret för fästningen. Efter kapitulationen har han haft skenet emot sig. Det har givetvis varit honom angeläget att söka fritaga sig från all skuld och klargöra, att kapitulationen påtvungits honom av det förrädiska borgerskapet. Samtidigt söker Edmondts gottgörelse för det tvång, som därvid övats mot honom. Relationen har i första hand tillkommit i dessa syften. Vid sidan därav kan man emellertid spåra ett annat. Edmondts ställer sig solidarisk med Both. Syftet därmed har sannolikt varit att stödja Both i hans strävan att bli fri. Man kan våga en gissning, att initiativet härtill tagits av Both själv. Genom att förse Edmondts med en avskrift av sin relation kunde han hoppas på att få sina egna uppgifter »bekräftade».

»Kommandanten Oberst Edmonds Indberetning giver ingen Grund til Tvivl om dens Paalidelighed», skriver Haugner och fortsätter något senare: »I det efterfølgende holder vi os derfor i Hovedtrækkene til Kommandantens Beretning, der iøvrigt paa alle Hovedpunkter falder sammen med den Fremstilling, som den anklagede Oberst Both skrev i sin Arrest».²

Enligt Nordentoft är Edmondts relation »Hovedkilden til de triste Begivenheder paa dansk Side ved Overgivelsen 1658».³ Om Boths och Edmondts relationer skriver Nordentoft i ett annat sammanhang: »De to uafhængig af hinanden skrevne Beretningers Indhold er paa alle væsentlige Punkter sammenfaldende».⁴

Så sent som innevarande år har Haugners och Nordentofts uppfattning fått stöd från svenskt håll. Einar Carlsson har flitigt utnyttjat Boths och Edmondts relationer som källor till händelser i samband med Tåget över Bält.⁵ »Boths och Edmondts versioner

¹ Edmondts relation, Danske Magazin V: 3, s. 87.

² Haugner, Nakskov Købstads Historie 1, s. 254 f. Jfr s. 259.

³ Nordentoft, Militært Tidsskrift 1937, s. 436.

⁴ Ibidem, s. 129.

⁵ E. Carlsson, Erik Dahlbergh och övergången av Stora Bält, HT 1951, s. 18, 20 f., 29 f. Jfr s. 39 f.

förtjäna obetingad tilltro», menar Carlsson; »förmodligen äro de inbördes oberoende».

Den undersökning, som ovan företagits, visar att den uppfattning om de båda relationernas tillförlitlighet och inbördes förhållande, som flera nutida historiker gjort sig till talesmän för, icke kan biträdas. Boths och Edmondts relationer bekräftar icke varandra. De är bevisligen inbördes besläktade, och är dessutom behäftade med en stark tendens. Denna tendens ger grund till tvivel på relationernas tillförlitlighet och gör, att deras uppgifter inte utan vidare kan godtagas.

Uppenbart är därför, att man icke kan uttala en fällande dom över Nakskovs borgerskap på grundval av Boths och Edmondts relationer. I själva verket saknas ännu tillförlitliga källor till händelserna i samband med kapitulationen. Därmed saknas också möjlighet att uttala sig om vilka som bär skulden till denna.

Det kan emellertid med fog ifrågasättas, om man överhuvud taget kan tala om någon skuld i detta sammanhang.¹ Nakskov var visserligen starkt befäst åt landsidan. Ett gott bevis på detta är, att staden 1659 kunde utstå en mer än två månader lång belägring från detta håll. Året innan hade emellertid läget varit ett annat. Då isen bar och Nakskov var så gott som oskyddat mot sjösidan — förklarligt nog, då ett anfall från detta håll inte var förutsatt — skulle svenskarna utan större svårigheter ha kunnat tränga rakt in i staden.²

I belysning härav ter sig kapitulationen i själva verket ganska naturlig,³ och så torde man också vid närmare undersökning ha uppfattat den på ledande danskt håll. Both hade som nämnts tagits i fångsligt förvar vid ankomsten till Köpenhamn. I augusti 1658 togs han emellertid åter i tjänst. I juli samma år ställdes Edmondts inför krigsrätt, men liksom Both fick han senare återinträda i tjänst. Detta innebär, att Both och Edmondts inte ansetts kunna ställas till svars för kapitulationen. Det innebär däremot inte, att deras relationer i sin helhet tagits för goda av

¹ Jfr det ovan s. 273 not 1 citerade uttalandet av A. Liljefalk.

² Åt sjösidan saknade Nakskov egentliga fasta försvarsverk. Jfr Haugner, Nakskov Købstads Historie 1, s. 260.

³ Nordentofts försök att visa, att en kapitulation inte var nödvändig, är inte övertygande. Vad försvaret av Nakskov i väster och söder angår, når han blott till det antagandet, att försök att över isen tränga in i staden denna väg »i hvert Fald i første Omgang (kunde) hindres ved energiske Isningsarbejder, Spanske Ryttere, Vogne, Markredskaber eller lignende». Militært Tidsskrift 1937, s. 125.

kungen och de militära myndigheterna.¹ Hade så skett skulle man säkerligen inskridit mot dem, som Both och Edmondts utpekade som skyldiga till kapitulationen. Såväl borgmästare som råd och övriga av Nakskovs borgerskap gick fria.

Hans Villius.

¹ Jfr Haugner, Nakskov Købstads Historie 1, s. 254 f.